

Velika kateheza (del o evharistiji)

Velika kateheza (*Oratio catechetica magna*, CPG 3150) je zrelo delo enega izmed treh kapadoških cerkvenih očetov, sv. Gregorja iz Nise. Čeravno bi iz naslova lahko sklepali, da gre za še eno serijo patrističnih predkrstnih katehez, s katerimi so škofje katehumene pripravljali na sprejem krščanstva, je to kratko, a zelo zanimivo Gregorjevo delo drugačno in bolj izvirno. *Velika kateheza* je namreč priročnik za tiste, ki druge pripravljajo na sprejem krščanstva. Gregor jo je napisal predvsem z namenom, da bi voditeljem katehumenata pomagal pripraviti odgovore, ki so jih zastavljali zlasti tisti, ki so prihajali iz judovstva in različnih smeri helenizma. Medtem ko druga katehetska dela iz patristične dobe gradijo argumentacijo in predstavitev krščanskega nauka s pomočjo razodetja, ki je predstavljeno v Svetem pismu in pravilu vere, Gregorjeva *Velika kateheza* temelji na splošnem razumskem premisleku in skladnosti. Avtor želi vsebino krščanske vere približati na tak način, da bi jo neverni lahko sprejeli na podlagi razumskega premisleka. Ta način lahko zelo dobro ponazarja odlomek, kjer Gregor spregovori o evharistiji, kar širše gledano spada v zadnji, tretji del spisa. V začetku namreč predstavi osnove nauka o Trojici (1–4), čemur sledita dva poudarka osrednjega dela – stvarjenje človeka in izvor zla (5–8) ter učlovečenje in odrešenje (9–32) –, na koncu pa še del o zakramentu krsta in evharistije ter o veri kot načinu življenja (33–40).

Mednaslovi so uredniški, delo pa je prevedeno po grški izdaji v *Sources Chrétiennes* 453 (prim. GNO 3.4)

37. EVHARISTIJA

POSVEČUJETA SE DUŠA IN TELO

Ker je človeško bitje dvojno, sestavljeno iz duše in telesa, morajo tisti, ki so na poti k odrešenju, nujno prek obeh stopiti v stik z Vodnikom,¹ ki jih vodi k življenju. Duša, ki se z njim združi po veri, v njem najde izhodišče svojega odrešenja, saj zedinjenje z življenjem pomeni udeležbo v življenju; telo pa ima drug način uživanja Odrešenika in združitve z njim.

EVHARISTIJA KOT ZDRAVILO

Tisti, ki so bili prisiljeni vzeti strup, njegov škodljiv vpliv izničijo z drugim zdravilom. Toda protistrup mora tako kot strup sam prodreti v vitalne organe človeka, tako da se učinek zdravila, ki gre skozi njih, razširi po vsem telesu. Enako je z nami: okusili smo nekaj, kar razkraja našo naravo, zato nujno potrebujemo nekaj, kar znova združuje ločeno dušo in telo, da bi to zdravilo s svojim nasprotnim učinkom, ko bi prodrlo v nas, pregnalo usodni vpliv strupa, ki je že vnesen v naše telo.

¹ Izraz označuje prehod med poglavji o krstu in evharistiji.

SREDSTVO PROTI SMRTI

Kaj je torej to sredstvo? Nič drugega kot to veličastno telo, ki se je izkazalo za močnejše od smrti in je za nas postalo vir življenja. Kakor se malo kvasa po apostolovih besedah² pomeša s celotnim testom, tako se telo, ki ga je Bog dvignil v nesmrtnost, ko ga enkrat vnese v naše telo, spremeni in v celoti preoblikuje v svojo lastno snov. Ko se škodljiva snov pomeša z zdravim telesom, je vse, kar je bilo pomešano, ohromljeno; prav tako, ko je nesmrtno telo prisotno v osebi, ki ga je prejela, celoten organizem spremeni v svojo lastno naravo.

EVHARISTIJA JE IZVOR VSTAJENJA

V telo nekaj lahko vstopi le s hrano in pijačo, da se tako pomeša z življenjskimi organi, zato je nujno, da telo prejme življenjsko moč po naravni poti. To milost je prejelo samo telo, v katerem se je Bog utelesil, naše telo pa, kot smo pokazali, ne more pridobiti nesmrtnosti, razen če zaradi tesne povezanosti z nesmrtnim postane udeleženo v neumrljivosti. Zato je primerno preveriti, kako se je to eno evharistično telo, čeprav se nikoli ni prenehalo deliti po vsej zemeljski obli med toliko tisoč vernikov, lahko v celoti podarilo vsaki osebi v prejetem paketu, hkrati pa ostalo v celoti samo.

ZAKON NAŠEGA TELESA

Da bi naša vera upoštevala strogo zaporedje nauka in ne bi občutila negotovosti ob temi, ki nam je ponujena v razmislek, je primerno, da se za trenutek ustavimo pri zakonih, ki vladajo telesu. Kdo namreč ne ve, da naša telesna narava sama po sebi ne poseduje življenja, marveč da obstaja in se ohranja zaradi sile, ki se vanjo pretaka in z nenehnim gibanjem privlači tisto, česar ji primanjkuje, ter odvaja tisto, kar ji je nekoristno?

TELO NE OBSTANE PO LASTNI MOČI

Vzemimo na primer meh, poln tekočine. Če bi njegova vsebina iztekla skozi dno, ne bi ohranil svoje nabrekle oblike, razen če bi vanj od zgoraj vstopila druga tekočina, ki bi zapolnila praznino. Ko pogledamo izbočen rob posode, ugotovimo, da ta ne pripada predmetu pred nami: to je pritok tekočine v posodo, ki oblikuje obris prostornine. Prav tako struktura našega telesa, kakor vemo, nima možnosti, da bi se ohranjala; za njeno obstojnost poskrbi sila, ki jo vnesemo vanjo.

EVHARISTIČNA HRANA JE MOČ

Ta moč je in se imenuje hrana. Ta ni enaka za vsa telesa, ki se hranijo; vsako ima svojo primerno hrano, ki jo je določil tisti, ki upravlja z naravo. Nekateri živali se hranijo s koreninami, ki jih izkopljejo, druge s travo, tretje z mesom, človek pa se hrani predvsem s kruhom. Da bi ohranil vlažni element v sebi, ne pije le čiste vode, ampak tudi vodo, pomešano z vinom, ki hrani našo notranjo toploto. Če to upoštevamo, gledamo na potencialno sestavo našega telesa. Ko namreč te stvari preidejo vame, postanejo moja kri in moje telo, ker zmožnost pretvorbe hrano spreminja v obliko telesa.

JEMO ISTO GOSPODOVO TELO

Ko smo to ugotovili, se vrnimo k obravnavani temi. Iščemo namreč, kako lahko eno Kristusovo telo oživlja vse vernike in se deli, ne da bi se zmanjšalo. Morda se približujemo verjetni razlagi tega dejstva. Priznajmo namreč naslednje: vsako telo dobi svojo snov iz hrane, ta pa je sestavljena iz trdne hrane in pijače – kruh je sestavni del hrane, voda, pomešana z vinom, je pijača. Enako je gotovo, da je Božja Beseda, kot smo prej rekli, tako Bog kot Beseda. Pomešala se je s človeško naravo in prišla v naše telo, pri tem pa si za svojo naravo ni izmislila novega načina bivanja, ampak je svojemu lastnemu telesu zagotovila sredstva

² Prim. 1 Kor 5,6.

za preživetje z običajnimi in pravilnimi postopki. Beseda je svoje bistvo ohranjala s hrano in pijačo in ta hrana je bil kruh.

BOŽJI KRUH

V teh okoliščinah, kot smo že večkrat povedali, ko vidimo kruh, na neki način vidimo človeško telo, saj kruh, ki ga telo absorbira, postane telo samo. Podobno je tudi s Kristusom. Ker je njegovo bogonosno telo hranil kruh, je na neki način identično s kruhom: hrana se je, kot smo rekli, spremenila v naravo telesa. V njegovem telesu je bila namreč prepoznana lastnost, skupna vsem ljudem: tudi to telo je bilo vzdrževano s kruhom. Toda to telo je bilo zato, ker je v njem prebivala Božja Beseda, preobraženo v božansko dostojanstvo. Upravičeno torej verujemo, da se kruh, posvečen z Božjo Besedo, tudi sedaj spremeni v telo Boga Besede.

BESEDA POSVEČUJE EVHARISTIJO

Jezusovo telo je bilo v potencialu kruh, saj je bilo posvečeno s prisotnostjo Besede, ki je prebivala v mesu. Sprememba, ki je kruh, spremenjen v Kristusovo telo, povzdignila v božansko moč, ima enakovreden učinek tudi tukaj. V Jezusu je namreč milost Besede posvetila telo, ki je imelo svojo snov iz kruha in ki je bilo v nekem smislu tudi samo kruh. Tako je tudi v evharistiji kruh po Apostolovi besedi³ posvečen z Bogom-Besedo in z molitvijo; vendar kruh zaradi zaužitja ne postane telo Besede, ampak je po moči Besede takoj spremenjen v njegovo telo, kot pravi sama Beseda: »To je moje telo.«⁴

TEKOČINA JE NUJNA ZA TELO

Toda vse meso se hrani tudi s tekočino, saj brez tega dvojnega prispevka zemeljsko v nas ne bi ostalo živo. Kakor trdni del svojega telesa vzdržujemo s trdno in dosledno hrano, tako

vlažni del oskrbujemo z dodatkom iste vrste; ko je enkrat v nas, se s sposobnostjo asimilacije, ki je v nas, spremeni v kri, zlasti če se zaradi vina lahko spremeni v toploto.

EVHARISTIJA POBOŽUJE

Zdaj je tudi (Jezusovo) bogonosno telo sprejelo tekočino, da bi obstalo. Bog, ki se je razodel, se je zato pomešal z našo minljivo naravo, da bi človeško naravo pobožil s pomočjo občestva z božanskim. Zato se v skladu z razporedom milosti daje vsem, ki verujejo, kot seme v tem telesu, sestavljenem iz vina in kruha. Pomeša se z njihovimi telesi, da bi človeku skozi združitve z nesmrtnim telesom omogočil udeležbo v nerazpadljivosti. Bog nam to podarja, ko z močjo posvetitve preoblikuje naravo vidnega v tisto (nesmrtno) telo.

Prevedel: Jan Dominik Bogataj

³ Prim. 1 Tim 4,5.

⁴ Mr 14,22; Mt 26,26; Lk 22,19.